

Przystanek matura

Zadania i ćwiczenia ułatwiające przygotowanie się do egzaminu maturalnego z języka polskiego

Czytanie ze zrozumieniem: Adam Zagajewski "Duch i komputer" (fragmenty)

Pisać na komputerze. Czy to coś zmienia? Pisać gęsim piórem, wiecznym piórem, ołówkiem... Pierwsze maszyny do pisania: ogromne czarne dinozaury, ozdobione złotymi napisami, dziś ozdoba restauracji czy lokali bankowych. Moje odkrycie maszyny do pisania: mój ojciec, inżynier i profesor politechniki, posługiwał się często maszyną [...].

Myślę, że pisarze dzielą się na tych, co lubią swój charakter pisma, i tych, co go nie znoszą (a także na tych, co piszą ładnie, i tych, co brzydko – a jednak te dwa podziały nie pokrywają się całkowicie). Mnie w każdym razie nigdy się nie podobało moje pismo ręczne. Wskutek tego, lub odwrotnie, nie wiem, co tu jest przyczyną, a co skutkiem, nigdy nie przepadałem za fizyczną czynnością pisania, pokrywania papieru czarnym lub niebieskim wężykiem pisma. Nie rozkoszowałem się czernieniem papieru, jak mówią Francuzi [...]. I wreszcie pod koniec XIX wieku powstała ta wspaniała maszyna. Suchy trzask czcionek uderzający o wałek należał do dźwięków szlachetnych i zrytmizowanych. Do dzisiaj jestem właściwie przekonany, choć zdaje się nic nie potwierdza tego przeświadczenia, że maszyna do pisania jest aparatem bardziej skomplikowanym niż komputer. Jej nienaganne zachowanie... Dźwięk dzwoneczka, gdy dochodziło się do marginesu – jakby jechało się na saniach, w zimie. Chromowane, błyszczące dźwignie... Delikatny zapach oleju maszynowego... [...].

Gdy już jako tako opanowałem sztukę pisania na maszynie, dokonałem szybko następnego odkrycia: miałem przed sobą nie anemiczny wążek mojego nieporadnego pisma, tylko równe, okrągłe lub szpiczaste litery, ustawione w doskonałym szyku, nienastępujące sobie na pięty, trzymające się równych odległości od siebie, jak kompania honorowa jakiegoś małego kraju. Te literki, z których każdą kochałem, były arcydziełem grafizmu; to była już prawie książka, druk [...].

Łoskot maszyny do pisania oznajmiał całemu otoczeniu, że tu dzieje się coś ważnego: że tu wyzwała się energia naszego życia wewnętrznego i materializuje się na białym papierze. Kanonada czcionek uderzających o papier to były salwy tryumfalne, narodzinom nowego zdania (bo często pisałem wprost na maszynie, nawet wiersze – tylko ich wstępne wersje zapisywałem piórem, ołówkiem czy długopisem) towarzyszyły wystrzały, nieomal ognie sztuczne [...].

Komputer, którego, jak dobrze wiemy, pisarze używają, tak jakby to była maszyna do pisania i nie korzystają wskutek tego z gigantycznych możliwości tego niezwykłego aparatu – ułatwił życie autorów, zwłaszcza tych, co zawsze gubili papiery, manuskrypty i myśli. Ułatwił podróże. Zawiera przecież w sobie spore archiwum personalne. Utrudni życie archiwistom, ale tym niech się martwią archiwiści i policjanci. Czy psuje język, prowadzi do nadmiernego uproszczenia składni i intelektu? Nie sądzę. Proces upraszczania składni i intelektu zaczął się dużo wcześniej, przed sukcesem lakonicznej prozy Hemingwaya; według Paula Claudela za rządów Ludwika Filipa we Francji. A zapewne już w epoce renesansu.

Duch ludzki, niewidzialny, delikatny i niezwyciężony zarazem, musi pracować w różnych materiałach i technikach, i doskonale sobie radzi z ich nieustanną ewolucją. Skoro daje sobie radę z naszym jakże zawodnym ciałem, z palcami, ze starością i chorobą, z reumatyzmem i nerwicą, skoro zasypia wieczorem i budzi się rano, a we śnie wędruje nie wiadomo gdzie – dlaczego miałby się przestraszyć komputera?

(Adam Zagajewski, "Duch i komputer",

[w:] tegoż "Poeta rozmawia z filozofem", Fundacja Zeszytów Literackich, Warszawa 2007).

Zadanie 1

Jaki gatunek reprezentuje tekst?

- A. recenzja.
- B. esej.
- C. reportaż.

Zadanie 2

Podkreśl poprawne sformułowanie.

- A. Narratorem tekstu jest wynalazca/inżynier/twórca.

Zadanie 3

Podaj po jednym synonimie, odnoszącym się do pierwszego i drugiego członu tytułu.

- A. duch -
- B. komputer -

Zadanie 4

Wyrażenie 'wieczne pióro' to przykład

- A. zrostu.
- B. złożenia.
- C. zestawienia.

Zadanie 5

Jaką rolę w tekście odgrywają środki stylistyczne, np. "dźwięk dzwoneczka", "błyszczące dźwignie", "delikatny zapach"? Podaj dwa przykłady.

.....
.....

Zadanie 6

Do jakiego frazeologizmu z tekstu pasuje objaśnienie 'ponaglać kogoś, chodzić za kimś'?

.....

Zadanie 7

- A. Objaśnij pojęcie 'grafizm'.

.....

B. Podaj przykład kierunku w malarstwie, w nazwie którego występuje cząstka -izm.

.....

Zadanie 8

A. Jaka funkcja językowa dominuje w poniższym fragmencie?

Łoskot maszyny do pisania oznajmiał całemu otoczeniu, że tu dzieje się coś ważnego: że tu wyzwala się energia naszego życia wewnętrznego i materializuje się na białym papierze. Kanonada czionek uderzających o papier to były salwy tryumfalne, narodzinom nowego zdania [...] towarzyszyły wystrzały, nieomal ognie sztuczne [...].

.....

B. Dokończ zdanie.

Funkcja ta polega na wyrażeniu przez nadawcę

Zadanie 9

Do podanych tytułów dopasuj odpowiednie akapity.

A. "Przewaga ducha nad materią" - akapit

B. "Pierwsze spotkanie z maszyną do pisania" - akapit

Zadanie 10

Oceń prawdziwość stwierdzeń odnoszących się do tekstu. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli jest fałszywe.

A. W tekście przeważają wypowiedzi obiektywne nad subiektywnymi. P/F

B. Autor tekstu zafascynowany jest wynalazkami technicznymi, które ułatwiają mu pracę. P/F

C. Autor tekstu zgadza się z opiniami niektórych, że komputer stanowi zagrożenie dla literatury. P/F

Zadanie 11

Przekształć poniższą wypowiedź w zdanie.

Pierwsze maszyny do pisania: ogromne czarne dinozaury [...], dziś ozdoba restauracji czy lokali bankowych [...].

.....

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1

B

Zadanie 2

A. Narratorem tekstu jest wynalazca/inżynier/twórca.

Zadanie 3

- A. duch - np. umysł, świadomość, byt absolutny.
- B. komputer - np. maszyna, urządzenie, sztuczny mózg.

Zadanie 4

C

Zadanie 5

np. nadają poetycki charakter tekstowi, uwrażliwiają odbiorcę, podkreślają niezwykłość maszyny do pisania.

Zadanie 6

"Następować komuś na pięty"

Zadanie 7

- A. np. doskonała cecha pisma, staranność, dokładność, precyzja.
- B. np. impresjonizm, ekspresjonizm, abstrakcjonizm, socrealizm, fowizm.

Zadanie 8

- A. funkcja ekspresywna.
- B. Funkcja ta polega na wyrażeniu przez nadawcę np. emocji, przeżyć, wrażeń, ocen.

Zadanie 9

- A. "Przewaga ducha nad materią" - akapit szósty.
- B. "Pierwsze spotkanie z maszyną do pisania" - akapit pierwszy.

Zadanie 10

- A. F
- B. P
- C. F

Zadanie 11

np. Pierwsze maszyny do pisania były jak ogromne czarne dinozaury [...], dziś są ozdobą restauracji czy lokali bankowych [...].